

VEKKELSEN I TANGANYIKA

AV F. A. SCHIOTZ

Den vekkelsen som det her fortelles om, vil en finne nærmere enkeltheter om i to artikler av Gustav og Elisabeth Bernander i «Svenska Kyrkans Mission Sjuttiofem År» (Uppsala 1949) s. 309 ff. og 314 ff., og i Bengt Sundklers «Ung Kyrka i Tanganjika» (Stockholm 1948) s. 264 ff. Vekkelsen og dens fornyelse kalles «Njia ya wokovu», frelsens vei. Og vekkelsens folk kalles «abalokole», de frelste. Sundkler karakteriserer «Waomoyororelsen» — som han kaller den — dels som en pietistisk vekkelsesrørsle, dels som en afrikansk Oxfordgruppe-rørsle. Denne vekkelsen, skriver han, som begynte i Ruanda og derfra spredte seg til Uganda og Tanganyika, «torde höra till det viktigaste och märkligaste inom Centralafrikas evangeliska kristenhet under 1930- och 40-talen».

Red.

Da vårt dampskip «Rusinga» ankret i Bukoba havn på vestkysten av Viktoriasjøen i Øst-Afrika 28. juni sist sommer, ble vi varmt mottatt av misjonsprest Gustav Bernander fra Svenska Kyrkans Mission. Mens tilsynsmann Bernander var opptatt med noe på bryggen, var jeg sammen med pastor Ruben Pedersen fra den luthersk-amerikanske Augustana-Misjon. Vi brukte ventetiden til å observere strømmen av afrikanere som kom og gikk.

Vi hadde ikke vært lenge på bryggen før en bahayakvinne henvendte seg til oss. Pastor Pedersen forsto ikke hennes dialekt. Det var imidlertid unødvendig med tolk. Det var helt klart at hun «bød seg fram». Da «tilbudet» ble avvist ved hoderisten (å riste på hodet betyr «nei» i alle deler av verden), gikk hun sakte videre.

Opplevelsen på bryggen minte meg om at bahaya-folket i Bukoba skal være kjent for to eksportartikler: kaffe og prostituerte kvinner. Det er sagt at det ikke er uvanlig at en mann hedrer sin datter med en fest hvis hun vender tilbake til hjemmet med gaver som hun har

fått som belønning fra høystbydende i havnebyene eller på de store plantasjer. En slik innstilling forklarer hva en embetsmann som jeg hadde følge med på toget, sa: «Bahaya-folket holder på å dø ut. Den moralske degenerasjon har fått for stort fotfeste.»

Noen dager etter min ankomst til Bukoba deltok jeg i et møte i Kashasha. Etter at jeg hadde talt, fikk de innfødte kristne anledning til å avlegge vitnesbyrd. En kvinne som het Esteria Kokutangilila Yermia, avla en gripende bekjennelse. «Min Herre Jesus har frelst meg fra usedlighet og drukkenskap. Tidligere gjorde jeg alt for å få de unge menn til å elske meg og ha forbindelser med meg. Skjønt jeg var medlem av den kristne kirke, hverken elsket jeg Gud eller var lydig mot hans bud. Nå takker jeg Jesus som frelste meg fra synden. I min synd hadde jeg gjort mye ondt. Jeg pyntet meg for å bli så tiltrekkende som blomster og sommerfugler, men det tilfredsstilte meg ikke. Mennesker som jeg ikke kunne ha direkte nytte av, ringeaktet jeg. Heller ikke det ga meg noen tilfredsstillelse. Jeg gikk til trylledoktoren for å få vite min skjebne, men det var til ingen hjelp. Da bekjente jeg min synd for Gud og fikk synsforlatelsen og freden. Jeg takker Gud som har frelst meg. Min mann og jeg elsker hverandre og er ett. For oss får livet mening først når det leves i tro og tjenende tilbedelse. Dette er nødvendig i våre dager. Nå tjener jeg min Gud i menigheten.»

Etter møtet fikk jeg anledning til å besøke Esteria og hennes mann sammen med misjonsprest Bernander som var vår tolk. Jeg fikk vite at Esteria og mannen Jeremiah Mudogo hadde vært gift siden 1932. Den gang eide Jeremiah en bra shamba (en liten gård), og det gikk dem godt. Men så begynte de å drikke pombe (bahayaøl). Konsekvensene meldte seg. Begge to hadde en rekke forbindelser med andre menn og kvinner. Barna ble forsømt, shambaen lå udyrket, og innen lenge måtte de gå fra den.

Både Esteria og Jeremiah var døpt, undervist og konfirmert. I de mørke år hadde nok samvittigheten naget av og til, men ikke sterkt nok til å endre levemåten. Fattigdom og sykdom fikk tanken inn på nye veier. Så en dag da barna kom hjem fra misjonens skole sang de: «Nu la oss takke Gud». Den Hellige Ånd brukte dette vers til å gi Esteria og Jeremiah en følelse av tomhet og en lengsel etter

å få oppleve evangeliets løfter. De begynte å gå i kirken igjen og på møter som ble holdt av abalokole, en engere gruppe innen menigheten. Sommeren 1947 opplevde begge en sann omvendelse, og Esteria og Jeremiah er nå aktive ledere i Rusinga menighet. De har igjen sin egen shamba, større enn den forrige. Et samvittighetsfullt arbeid på gården resulterer i store avlinger. Hele familien får sitt daglige brød i rikt mål.

Esterias og Jeremiahs omtale av abalokole var ikke første gang jeg hørte dette ord nevnt. Jeg hadde hørt at ordet betydde «hin enkeltes frelse». Dette minnet om selvopptatt åndsaristokrati. Jeg begynte derfor å undersøke saken nærmere. Misjonsprest Bernander presenterte meg for fire av de fem ledere som hadde stått i spissen for abalokole-bevegelsen i Bukoba siden den begynte. Da de forsto at jeg var interessert, gikk de med på å fortelle meg bevegelsens historie. Hele aftenen gikk med til samtalen etterpå.

I 1939 — før krigen brøt ut — mens Bethelmisjonærene ennå var på Bukobafeltet, kom det underretning om noen spesielle møter som var holdt i Katoka, en stasjon tilhørende Church Missionary Society (Den anglikanske kirkes misjon). En legemisjonær i tjeneste hos Den anglikanske kirkes misjon, dr. Church fra Ruanda, og noen innfødte kristne, ledet møtet. En rekke menigheter hadde hver sendt et par innfødte ledere til møtet. Likeså var mange misjonærer til stede.

Møtedeltakerne ble i Katoka en uke. Det gjorde et dypt inntrykk på dem at misjonæren, dr. Church, og de innfødte prester arbeidet sammen som ett lag. Tiden gikk med samtaler, prekener og vitnesbyrd. Noen av de tekster som ble behandlet var Markus 7:21; Lukas 6:6; Rom. 1:29 og 6:6; 1. Kor. 6:9—10; 2. Kor. 6:9; Gal. 5:19—21; Hebr. 3:7; 3:13; Åpenb. 7:10. Mange av deltakerne vant fram til en dyp og ekte syndserkjennelse. Etter å ha bekjent sine synder kom de til nytt liv i Gud ved evangeliets ord om syndenes forlatelse. Ved hjemkomsten til sine menigheter begynte de alle å forkynne angerens og omvendelsens nødvendighet.

I Kigarama, hvor lærerskolen ligger, ble to evangelister omvendt fra et liv i grov synd som de imidlertid hadde klart å hemmeligholde. Misjonær Fishbeck, som bodde i Kigarama, var dem til stor hjelp. Men det gikk ikke lenge før motstanden våknet. Da krigen brøt ut

og de tyske misjonærer ble internert, ble de to evangelistene forbudt å preke i kirken.

Denne episode skapte bitterhet, og tre av de nyomvendte trådte ut av menigheten med denne skarpe kommentar: «Kirken er gjennomtrengt av synd.» De som sto fast, følte imidlertid trang etter et sterkere trosliv for å kunne møte den vanskelige situasjon. De ble enige om å møtes på et fjell i nabolaget to ganger i uken til bønn og bibeltime. Etter hvert ble gruppens program formulert i fem punkter. Vennene forpliktet seg til: 1) å kjempe mot synden i alle former, 2) å bekjenne sine egne synder, 3) ved Guds nåde å leve et seirende kristenliv, 4) å hjelpe hverandre, 5) å være trofaste mot sitt kirkesamfunn.

Da Svenska Kyrkans Mission overtok Bukoba-feltet og dr. Bengt Sunkler ble plasert i Kigarama (i 1942), samlet han menighetens eldste for å få rede på hvorfor de nevnte evangelister var forbudt å preke i kirken. Han fikk unnvikende svar, og da det ikke kunne anføres noen akseptabel grunn, ble adgangen til prekestolen igjen åpnet for dem.

Sommeren 1946 ble det holdt et stevne i Rubare. Dette innledet en tradisjon som ble gjentatt hvert halvår. Både nyomvendte og andre kristne var invitert. Det var tredve nye som kom med på dette første stevne. Stevnets program besto i samtaler og bønn om folkevekkelse i Bahaya. Vennesamfunnets medlemmer vokste i frimodighet og dro ut som forkynnere til landsbyer og markedsplasser.

Ny motstand meldte seg. Noen av de eldste i Kigarama ble avsatt fra sine stillinger. Kirken ble stengt på ny for predikanter fra «abalokole» vennesamfunn. Det ble klaget på dem til misjonsprest Nesmark. Da denne ville ha rede på hva en klandret dem for, fikk han til svar: «De forkynner frelse og holder møter på markedsplassene!» Misjonsprest Nesmark minnet om hvordan Frans av Assisi i sin tid hadde forkynt både på markedsplasser og på gatene. Motstanden ga seg for en stund, uten at det var foregått noen sinnsforvandling hos opposisjonen.

Vendepunktet inntraff i juni—juli 1947. I juni ble det holdt et prestemøte. Meningene sto skarpt mot hverandre om forholdet til abalokole. Det skulle velges to prester til et møte i Bugufi, en stasjon

tilhørende Den anglikanske kirkemisjon. De to som ble valt, var Simeon, som hørte til vennesamfunnets motstandere, og Joel, som var aktiv med i dette. Da Simeon reiste hadde han bestemt seg for å være på vakt overfor Joel så han kunne samle på anklagestoff mot ham. På møtets annen dag ble han imidlertid omvendt. Den onde hensikt måtte vike, og ved hjemkomsten bekjente han: «Jeg reiste til møtet som en fiende av pastor Joel, men vender tilbake derfra som hans bror.»

I juli skulle «abalokole» holde en konferanse i Kigarama. Motstanderne våknet og oppfordret hedninger, muhammedanere og katolikker til å fylle kirken for på den måten å hindre at møtet ble holdt. Menighetens prest, som hadde vært nøytral i stridene, reiste seg for å bekjenne at han hadde levet i åpenbar synd. Tilhørerne avbrøt ham med hyl og skrik og truet både den innfødte prest og misjonæren som var utenfor kirken. Tilsynsmann Bernander ble tilkalt for å gripe inn. Gradvis minsket motstanden.

Misjonsprest Bernander var klar over livskraften og velsignelsen i «abalokole»-bevegelsen, men han sa også at den inneholdt faremomenter som kunne bli meget alvorlige. Derfor tok han sammen med sin hustru initiativet til å arrangere et kursus i Kashasha hvor vennesamfunnets ledere, de innfødte prester og misjonærene ble invitert til å samarbeide. I foredrag understrekte en vekkelsens nødvendighet. Kristendom er vekkelse. En gammel tysk misjonær, pastor Hosback som hadde vært internert i Bukoba, var til stede og holdt et par foredrag. Han fortalte her at noen hadde håpet at han skulle stille seg i opposisjon til «abalokole»-bevegelsen; «men jeg kjenner», sa han, «bare én vei: Det er frelsens vei!» Andre foredragsholdere fremholdt betydningen av bibelkunnskap og pekte også på de farer som er forbundet med vekkelsesbevegelser. Dette kursus styrket den nye holdning overfor «abalokole» som var vokst fram i menigheten. Bevegelsens innflytelse vokste stadig, og den tilførte menighetslivet rik velsignelse.

Denne historien er et sammendrag av det som mine gjester fortalte meg den kvelden i Kashasha. Da jeg spurte dem om hva de siktet til med den velsignelse som var kommet over menigheten, svarte de spontant: «Forholdene i hjemmene er forvandlet; ofringene til menig-

hetene vokser; nyomvendte leverer tyvegods tilbake; tryllemidler blir brent; noen vil endog brenne sine klær til et vitnesbyrd om at de har omvendt seg fra det gamle livs pjalter; og det er en voksende nidkjerhet for å vinne andre for Guds rike.»

For å undersøke ytterligere om bevegelsens åndelige sunnhet, sa jeg: «Nå som dere er omvendt og har fått frelsesvisshet, har dere nådd målet og kan ta ferie.» »Nei,» sa pastor Joel kjapt, «det må en daglig omvendelse til. Den gamle Adam må daglig druknes og det nye menneske oppstå påny og påny.»

Jeg reiste meg, la hånden på min afrikanske brors skulder og sa: «Gud være lovet for din bibelske realisme. Gud velsigne deg!»

Den samme aften sa misjonsprest Bernander til meg: «Etter en menneskealder i misjonens tjeneste i Afrika — hovedsakelig i Rhodesia — må jeg si at jeg ikke har kjent afrikaneren fullt ut før jeg møtte «abalokole»-vennesamfunnet. De er åpne og ærlige og holder ikke noe tilbake for den hvite misjonær. Jeg har her sett hvordan Gud arbeider i en grad som jeg ikke har sett noe annet sted på misjonsmarken.»

Mange mennesker i bahaya-folket er blitt gjenfødt av Gud. Han har gjort alt nytt i deres liv. Kanskje vil han bruke disse kristnes liv til å gjennomsyre hele stammens liv, og den dystre spådom som jeg hørte av embetsmannen på toget, vil kanskje ikke gå i oppfyllelse!